Broj: MK 16-09/26

MATRICA KOMENTARA I PRIMJEDBI

Eksploataciono polje boksita "Vojničko polje (Bojište)"

Bihać, Septembar 2026. godine.

M.P.

Naručioc	**Rudnici boksita Jajce d.d.** Divičani bb, 70101 Jajce, BiH
Objekt	**Eksploataciono polje boksita** **“Vojničko polje (Bojište)”** Općina Sanski Most, Unsko-sanski kanton
Izrađivač elaborata	**Euroing d.o.o.** Mehmeda Džanića Lamela 1 77 000 Bihać, BiH
Elaborat	**Matrica komentara i primjedbi**
Broj elaborata	MK 16-09/26
Datum izrade	Septembar, 2026.
Direktor	MA Smail Nuhić, dipl.ing.građ. _____
Matricu komentara i primjedbi izradili:	Albina Mahmutović, mag.ing.oecoing. _____ Hinda Mujagić, MA hemije _____ Sanja Imširević, dipl.ing.građ. _____ Fatima Rekanović-Nuhić, dipl.ing.građ. _____ Anes Osmanagić, BA ing.maš. _____ Elvis Grozdanić, dipl.ing.arh. _____ Dupanović Ajdin, dipl.ing.el. _____

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, broj 11-14-9120-2/26 od 18.08.2026. godine		
1	*U tački A1.7. Vlasništvo nad zemljištem i/ili objektom na kome se nalazi postojeći i/ili planirani projekat navodi se samo parcele koje su u vlasništvu Federacije BiH i Općine Sanski Most, dok se privatne parcele ne navode, kao i to da se vlasništvo nad istim dokazuje Kopijom katastarskog plana, broj 9 od 03.03.2026. godine. Relevantan dokaz vlasništva nad parcelama je ZKU – zemljišnoknjižni uložak. Pravo korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta regulisano je Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine...*	Podaci u tački A1.7. Zahtjeva preuzeti su iz službenih katastarskih podataka Općine Sanski Most, koji za predmetne parcele sadrže podatke o evidentiranim posjednicima, uključujući Federaciju BiH, Općinu Sanski Most i privatna lica. Kopija katastarskog plana nije u Zahtjevu tretirana kao zemljišnoknjižni dokaz vlasništva, već kao službena katastarska podloga za identifikaciju parcela i podataka o posjedu. Radi otklanjanja i najmanje mogućnosti različitog tumačenja korištene terminologije, izraz „vlasništvo“ u predmetnoj tački uskladit će se sa terminom „posjednik“, kako je navedeno u službenoj katastarskoj evidenciji. Korištenje parcela u državnom posjedu rješavat će se u skladu sa važećim propisima kojima je uređeno raspolaganje i korištenje državne imovine.
2	*U tački A1.8. Navodi se Ugovor o koncesiji br. KU 060/2019. od septembra 2019. godine, dok nema navedenih Ugovora sa vlasnicima predmetnih parcela.*	Ugovor o koncesiji predstavlja osnov za obavljanje koncesione djelatnosti, ali ne zamjenjuje obavezu rješavanja imovinsko-pravnih odnosa za zemljište obuhvaćeno eksploatacijom. Pravo korištenja pojedinačnih parcela rješavat će se sa njihovim vlasnicima odnosno nosiocima prava prije ulaska u posjed i početka izvođenja radova.
3	*U tački A2.4. Proizvodnja otpada navodi se da je jalovina neopasan otpad, na osnovu koje je analize zaključeno da je takva jalovina neopasan otpad, odnosno da li je rađena analiza procjedne vode za talog odlagališta jalovine da se može donijeti zaključak na osnovu relevantne analize da je otpad neopasan.*	Kako je navedeno u Zahtjevu, jalovinski materijal nastaje nakon prosijavanja rudonosne mase i sukcesivno se vraća u prethodno otkopane prostore, paralelno sa napredovanjem rudarskih radova. Privremeno se odlaže uz rubove otkopnih polja i to samo u količini potrebnoj za odvijanje tehnološkog procesa. U Zahtjevu je navedena i procijenjena godišnja količina jalovine od 4.661 m^3, uz odnos boksita i jalovine od 0,58 m^3/t. Također je navedeno da se jalovina u potpunosti koristi za zapunjavanje otkopanih prostora i da se ne tretira kao otpad. Kao otpad koji nastaje tokom rada posebno su navedeni istrošeni dijelovi strojeva, te iskorištena ulja i maziva, koja se predaju ovlaštenim sakupljačima. Radi usklađenosti podataka u Zahtjevu, jalovina će se u tački A2.4. ukloniti iz stavke koja se odnosi na neopasni otpad, s obzirom na to da se ovaj materijal ponovo koristi za zapunjavanje otkopanih prostora.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
4	*U tački A2.4. i C1.1. Emisije u zrak navodi se da prašina nastaje samo kod procesa kopanja/bagerovanja rudonosne mase i kod utovara i transporta, dok se ne navodi da se prašina javlja i kod procesa prosijavanja.*	Proces prosijavanja boksita kao izvor emisije prašine već je identificiran u Zahtjevu. U tački C1.3., u Tabeli 7 „Mogući uticaji radova u eksploatacionom prostoru na okoliš“, za aktivnost „Prosijavanje boksita mobilnim sitom“ kao mogući uticaji eksplicitno su navedeni buka, prašina i emisije ispušnih plinova iz dizel agregata.
5	*U tački A2.4. Emisije u vode navodi se da će vode sa vodonepropusnog platoa koje sadrže ulja i masti nakon tretmana ispuštati u upojni bunar, da li se planira dalje prečišćavanje takve otpadne vode jer planira se samo separisanje masti i ulja, dok se netretirana voda planira ispuštati u podzemne vode (upojni bunar). Navodi se da je ležište smješteno na području u čijoj neposrednoj blizini ne postoji vodotok, i prema tome ne postoji mogućnost zagađenja vode, a dok je u tački A2.1. navedeno suprotno u pojašnjenju morfološko-hidrološke i klimatske prilike gdje stoji da je to teren koji se pokazuje kao složen karakter uvjetovan izmjenom kraškog i jezersko-barskog geološkog nasljeđa. Nadalje navodite da se javlja dualnost koja se ogleda u pojavi povremenih jezera koja se formiraju kao retenzije u kraškim poljima tokom kišnog perioda i nakon topljenja snijega, te da su te pojave na tom terenu jako izražene. Iz ovog proizlazi da je to područje bogato podzemnim vodama, što za posljedicu ima pojavu onečišćenja podzemnih voda, odnosno emisije u podzemne vode.*	Vode sa manipulativnih površina se ne ispuštaju netretirane u upojni bunar. U Zahtjevu je predviđeno njihovo prikupljanje i tretman preko separatora ulja i masti prije ispuštanja. Također je predviđeno ispitivanje kvaliteta vode na izlazu iz separatora, u skladu sa Uredbom o uvjetima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije („Službene novine FBiH“, br. 26/20, 96/20 i 1/24). Navod da u neposrednoj blizini eksploatacionog polja ne postoji vodotok odnosio se na stalne površinske vodotoke. S druge strane, u Zahtjevu je prepoznata osjetljivost kraškog područja i mogućnost uticaja na podzemne vode, posebno u slučaju incidentnog izlijevanja goriva i maziva. Radi jasnijeg prikaza, dio Zahtjeva u kojem je navedeno da „ne postoji mogućnost zagađenja vode“ bit će korigovan, jer nepostojanje stalnog površinskog vodotoka ne isključuje mogućnost uticaja na podzemne vode. Sama činjenica da se radi o hidrogeološki osjetljivom području ukazuje na mogućnost i rizik od onečišćenja podzemnih voda, ali ne znači da će do onečišćenja nužno doći. Upravo zbog toga su predviđene mjere zaštite, tretman potencijalno onečišćenih voda i kontrola njihovog kvaliteta prije ispuštanja. Monitoring podzemnih voda već je spomenut u Zahtjevu, a radi usklađenosti pojedinih dijelova dokumenta bit će dodatno uvršten i u mjere zaštite voda.
6	*U tački A 2.5. nisu razmatrana alternativna rješenja po pitanju uticaja zagađenja na okoliš, to bi bilo poželjno pogotovo emisije u vode i emisije u zrak.*	Uticaji na zrak i vode, kao i mjere njihovog sprečavanja i smanjenja, već su detaljno obrađeni u Zahtjevu. Radi potpunijeg odgovora na sadržaj tačke A2.5., ista će biti dopunjena kratkim pregledom mogućih alternativnih tehničkih rješenja za kontrolu emisija prašine i upravljanje oborinskim vodama.
7	*U tački A 2.7. opisuje se mjere zaštite na radu prema elaboratu o zaštiti na radu, dok se ne opisuje rizike po ljudsko zdravlje stanovništva uopćeno, zbog zagađenja zraka ili vode.*	Uticaj projekta na stanovništvo i moguće izlaganje emisijama obrađeni su u dijelu C1.3. - Uticaji na stanovništvo, gdje je navedeno da je najbliže naselje Bojište, sa oko 26 domaćinstava, udaljeno približno 500 m od eksploatacionog polja, te su kao

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		relevantni direktni uticaji na stanovništvo identificirani prvenstveno povremena buka i prašina tokom aktivnog perioda eksploatacije. Uticaj na kvalitet zraka dodatno je analiziran kroz emisije prašine i ispušnih plinova, njihov očekivani prostorni obuhvat, dominantne pravce širenja i predviđene mjere smanjenja emisija. Mogućnost uticaja na podzemne vode također je razmatrana, posebno u slučaju incidentnog izlijevanja goriva i maziva, pri čemu su identificirani mogući putevi zagađenja te predviđene preventivne mjere i monitoring kvaliteta podzemnih voda. Prema tome, mogući uticaji projekta koji su relevantni i sa aspekta zdravlja stanovništva nisu izostavljeni iz procjene, već su obrađeni u odgovarajućim dijelovima Zahtjeva prema vrsti uticaja. Radi bolje preglednosti i usklađenosti Zahtjeva, tačka A2.7. bit će dopunjena kratkim prikazom mogućih uticaja na zdravlje stanovništva i odgovarajućih mjera zaštite, koje su već detaljnije obrađene u drugim dijelovima Zahtjeva.
8	*U tački B1.1. Stoji navesti postojeću i odobrenu upotrebu zemljišta. U Zahtjevu se navodi da je privrednom društvu 'Rudnici boksita Jajce' d.d. dodijeljeno zemljište površine 12,52 ha prema Ugovoru o koncesiji za eksploataciju boksita na ležištu 'Vojničko polje (Bojište)' općina Sanski Most. Ugovorom o koncesiji je dodijeljena koncesija na eksploataciju boksita, dok je zemljište ustupljeno na korištenje, s tim što je koncesionar dužan pribaviti neophodne dozvole i otkup zemljišta. Pravo korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta regulisano je Zakonom o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine...*	U tački B1.1. nigdje nije navedeno da Ugovor o koncesiji predstavlja dozvolu za eksploataciju, niti da isti zamjenjuje zakonom propisane dozvole, odobrenja ili rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. Naprotiv, koncesioni odnos i vlasničko-pravni odnosi u istoj tački prikazani su odvojeno, pri čemu je navedeno da je unutar granica eksploatacionog polja izvršen djelimičan otkup zemljišta, odnosno da je do sada otkupljeno 17.658 m², dok preostaje još 59.007 m². Iz navedenog proizlazi da su u Zahtjevu koncesioni odnos i vlasničko-pravni odnosi tretirani kao odvojena pitanja, te Ugovor o koncesiji nije predstavljen kao dokaz riješenih imovinsko-pravnih odnosa niti kao zamjena za pribavljanje drugih zakonom propisanih dozvola i odobrenja.
9	*Dalje se navodi da što se tiče dosadašnjih aktivnosti na predmetnom području, da su provedeni isključivo istražni radovi u cilju utvrđivanja količine rude, dok na prikazanoj skici vidljivi veći zahvati iskopavanja u i oko eksploatacionog polja.*	Navod da su na predmetnom području provođeni istražni radovi preuzet je iz raspoložive projektne dokumentacije te je tokom izrade Zahtjeva potvrđen od strane nosioca projekta. Površine vidljive na grafičkom prikazu posljedica su provedenih istražnih radova, a ne ranijih eksploatacionih aktivnosti.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
10	*U tački B1.3. pod naslov d) gdje se govori o obuhvatu zona sanitarne zaštite, samom odlukom Općine Sanski Most ('Sl. glasnik Općine Sanski Most', br. 8/25) područje eksploatacije smješta u IV sanitarnu zonu zaštite u kojoj je zabranjeno odlaganje bilo kakvog čvrstog, građevinskog, komunalnog i drugog otpada, dok investitor planira nastali otpad od vađenja rude boksita odlagati na iskopana mjesta u eksploatacionom polju.*	Potrebno je razlikovati otpad koji nastaje tokom eksploatacije od jalovinskog i otkrivnog materijala koji nastaje u samom procesu eksploatacije i ponovo se koristi za zapunjavanje otkopanog prostora i rekultivaciju. U tački C1.3. – Uticaji odlagališta jalovine već je navedeno da nije predviđeno trajno odlagalište jalovine, već se ovaj materijal sukcesivno vraća u otkopane prostore, paralelno sa napredovanjem rudarskih radova. Isto je navedeno i u dijelu C1.10. – Zaštita tla, gdje je zasipanje otkopanog prostora jalovinom predviđeno kao dio tehničke sanacije, dok se humusni sloj odvaja i čuva za završnu rekultivaciju.
11	*U podnaslovu h kaže se da se do naseljenog mjesta dolazi lokalnim makadamskim putem, što ne odgovara onom što je navedeno na Izvodu iz prostornog plana Unsko-sanskog kantona broj: 11-19-6719-2/26 od 09.06.2026. gdje je pomenuti put kategorisan kao regionalni put.*	Navod u Zahtjevu da se predmetnom području pristupa makadamskim putem odnosi se na stanje i karakteristike puta na terenu, a ne na njegovu zvaničnu kategorizaciju.
12	*U podnaslovu i) navodite da prema dostupnim podacima na predmetnom području nisu evidentirani pejzaži i područja od značaja za historijsko, kulturno ili arheološko nasljeđe, dok u istoj tački u podnaslovu d) navodite historijsko-kulturne centre i zaštićena područja, dok je u Prostornom planu Unsko-sanskog kantona navedeno da se u neposrednoj blizini nalazi Rimsko nalazište Jelašinovci.*	Navod iz Zahtjeva da na predmetnom području nisu evidentirana područja od značaja za historijsko, kulturno ili arheološko nasljeđe odnosi se na prostor planiranog eksploatacionog polja, a ne na njegovo šire okruženje. Zbog toga ovaj navod nije u suprotnosti sa podatkom iz Prostornog plana Unsko-sanskog kantona o Rimskom nalazištu Jelašinovci, koje se nalazi izvan granica eksploatacionog polja. Ovo potvrđuje i Stručno mišljenje Federalnog zavoda za zaštitu spomenika, broj 07-36-4-3843-2/26 A.T. od 06.08.2026. godine, prema kojem na prostoru planiranog eksploatacionog polja površine 12,5 ha nema evidentiranih niti zaštićenih dobara kulturno-historijskog naslijeđa. Zavod je za predmetni projekt dao pozitivno stručno mišljenje sa aspekta zaštite kulturno-povijesnog naslijeđa. Istim mišljenjem propisano je i postupanje u slučaju eventualnog pronalaska arheoloških artefakata tokom izvođenja radova, uključujući obustavu radova i obavještavanje nadležnog Zavoda.
13	*U tački C1.7. Navodi se da je prosječna brzina vjetra 2 m/s, a i u prethodnim pojašnjenjima emisija u zrak u Zahtjevu, priloženim projekcijama ruža vjetrova koje su urađene za urbano područje Sanskog Mosta odgovara navedena brzina vjetra, dok za područje eksploatacionog polja nema*	Podaci o smjeru i brzini vjetra navedeni u Zahtjevu preuzeti su sa automatske meteorološke stanice Sanski Most za 2024. godinu, kao najbliže raspoložive meteorološke stanice predmetnoj lokaciji.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	navedenog istraživanja. Iz ovoga možemo zaključiti da je brzina vjetra na tom području veća.	Na samoj lokaciji eksploatacionog polja nisu vršena zasebna mjerenja brzine i pravca vjetra, zbog čega se navedena vrijednost od približno 2 m/s odnosi na podatke meteorološke stanice Sanski Most. Isto tako, bez mjerenja na samoj lokaciji nije moguće pouzdano tvrditi da su brzine vjetra na eksploatacionom polju veće, jer na lokalne karakteristike vjetra utiču reljef, nadmorska visina, vegetacija i drugi uslovi na terenu.
14	*U podnaslovu utjecaj na vode navodi se da je utjecaj niskog intenziteta i da se radi o bezvodnom kraškom terenu i bez površinskih tokova. Treba uzeti u razmatranje da je to područje izrazito bogato podzemnim vodama sa kraškim vrelima tipa izvor/ponor te da dijelovi u krugu od dva kilometra nose oznaku prve vodozaštitne zone. Pojava nadolaženja voda u zimskim i proljetnim periodima dolazi do pojave izlijevanja tih voda i formiranje privremenih vodotoka i jezera na obližnjim poljima, dok će nakupljene čestice prašine sa eksploatacionog polja koje budu donesene vjetrom u toku eksploatacije biti raspršene na obližnja polja, koje će uslijed ispiranja završiti u podzemnim vodama. Ovo dovodi do zaključka da će imati značajni utjecaj na vode.*	U Zahtjevu je izraz „bezvodan kraški teren“ korišten u smislu odsustva stalnih površinskih vodotoka unutar granica eksploatacionog polja, a ne u smislu odsustva podzemnih voda. Hidrogeološka osjetljivost kraškog područja, prisustvo ponornica, mogućnost lokalnog zadržavanja i povremenog plavljenja, kao i mogući uticaj na podzemne vode, razmatrani su u više dijelova Zahtjeva. Uvažavajući navedene karakteristike područja, procjena intenziteta uticaja na vode bit će korigovana, kako bi bila usklađena sa osjetljivošću kraškog vodonosnika i mogućim posrednim uticajima u slučaju incidentnog zagađenja ili intenzivnih oborina. Kada je riječ o mogućem ispiranju čestica prašine, u Zahtjevu su predviđene mjere za smanjenje njenog nastanka i širenja, prvenstveno prskanje neasfaltiranih transportnih puteva vodom iz cisterne u sušnim periodima, ograničenje brzine kretanja vozila i monitoring kvaliteta zraka. Također su predviđene mjere zaštite voda i monitoring podzemnih voda.
15	*Kada je u pitanju kamionski transport koji direktno utiče na sigurnost saobraćaja i uništava lokalne puteve u Sanskom Mostu koji nisu dimenzionisani za konstantan teretni saobraćaj, Zahtjevom se trebalo definisati kojim putnim rutama se vrši kretanje kamiona, na koji način će se vršiti održavanje putnih pravaca, te koje će se mjere poduzimati na sprječavanju pojave prašine prilikom prolaska kamiona kroz naseljeno mjesto, u zahtjevu je navedeno da se radi o makadamskom putu pa je samim tim i veća vjerovatnoća pojava prašine.*	Uticaj vanjskog transporta na stanovništvo, kvalitet zraka i saobraćaj već je prepoznat u Zahtjevu. U tački C1.3. - Uticaj na stanovništvo navedeno je da će vanjski transport boksita uzrokovati određeno povećanje teretnog prometa na putu Lušci Palanka - Jelašinovci i regionalnom putu Sanski Most - Bosanska Krupa. Također je u dijelu Zaštita od prašine već definisan niz mjera koje se odnose upravo na vanjski transport kroz naselja: prekrivanje teretnih vozila ceradama, čišćenje kotača prije izlaska na javnu cestu, ograničenje brzine, zabrana transporta u noćnim satima i neradnim danima, tehničko održavanje vozila te izbor transportnih ruta koje

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		u najvećoj mogućoj mjeri zaobilaze gusto naseljena područja. Predviđeno je da navedene mjere budu sastavni dio ugovornih obaveza prema prijevoznicima.
16	*U tački C1.9. Navodi se u tabeli da je uticaj na vodu zanemariv, dok je u tački A2.1. navedeno suprotno u pojašnjenju morfološko-hidrološke i klimatske prilike gdje stoji da je to teren koji se pokazuje kao složen karakter uvjetovan izmjenom kraškog i jezersko-barskog geološkog nasljeđa. Nadalje navodite da se javlja dualnost koja se ogleda u pojavi povremenih jezera koja se formiraju kao retenzije u kraškim poljima tokom kišnog perioda i nakon topljenja snijega, te da su te pojave na tom terenu jako izražene. Iz ovog proizlazi da je to područje bogato podzemnim vodama, što za posljedicu ima pojavu onečišćenja podzemnih voda, odnosno emisije u podzemne vode.*	Hidrogeološke karakteristike predmetnog područja i osjetljivost podzemnih voda detaljno su razmatrane u Zahtjevu. U tački A2.1. opisan je složen hidrogeološki karakter terena, uključujući kraškу podlogu, ponore, ponornice, vodonepropusne glinene slojeve i pojavu povremenog zadržavanja površinskih voda. Navedene karakteristike same po sebi ne znače da projekt uzrokuje emisije u podzemne vode, već ukazuju na osjetljivost područja i potrebu za odgovarajućim mjerama zaštite. Upravo iz tog razloga u Zahtjevu je kao mogući uticaj izričito prepoznat rizik od zagađenja podzemnih voda u slučaju incidentnog izlijevanja goriva i maziva, uz konstataciju da su podzemne kraške vode posebno osjetljive na eventualno zagađenje. Predviđene su odgovarajuće preventivne i interventne mjere, kao i monitoring kvaliteta podzemnih voda. Osjetljivost podzemnih voda dodatno je razmatrana u odnosu na Bobijaško oko i moguću hidrološku povezanost sa izvorištima Dabar i Zdena, pri čemu je u Zahtjevu izričito navedeno da bi eventualni prodor zagađujućih materija kroz površinski glineni sloj mogao ugroziti podzemne kraške vode. Prema tome, nije osnovan zaključak da mogućnost uticaja na podzemne vode nije prepoznata i razmatrana u Zahtjevu. Međutim, radi međusobne usklađenosti svih dijelova dokumenta, ocjena uticaja na vode navedena u tabeli C1.9. kao „zanemariv“ bit će korigovana tako da odgovara prethodno opisanoj osjetljivosti podzemnih voda i karakteru potencijalnog uticaja.
17	*U podnaslovu mjere nakon zatvaranja površinskog kopa str. 55, nije obrazloženo na koji način i u kojim fazama će se vršiti rekultivacija, te kojim materijalom će se izvršiti zasipanje terena, jer planirana količina iskopane rude iznosi 91.400 tona, što za posljedicu će imati formiranje udubljenja.*	Rekultivacija je predviđena sukcesivno, paralelno sa napredovanjem rudarskih radova. Jalovinski materijal koji nastaje nakon prosijavanja rudonosne mase vraća se u prethodno otkopane prostore, čime se vrši njihovo postepeno zapunjavanje. Nakon završetka eksploatacije pojedinih dijelova izvršit će se završno planiranje i ravnanje terena, a zatim vraćanje prethodno skinutog humusnog sloja i biološka rekultivacija autohtonim vrstama vegetacije.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		S obzirom na to da se eksploatacijom iz prostora trajno izuzima boksit, nije moguće očekivati potpuno vraćanje terena na identičnu početnu niveletu. Rekultivacijom će se teren oblikovati na način da se izbjegnu izražena udubljenja i osigura stabilna završna površina prilagođena okolnom terenu. Radi jasnijeg prikaza, dio Zahtjeva koji se odnosi na mjere nakon zatvaranja površinskog kopa bit će dopunjen opisom navedenih faza rekultivacije.
18	*Ukazuje se da dostavljeni grafički prikaz Prostornog plana obuhvata šire područje od prikaza korištenog u Zahtjevu te da je pri sagledavanju prostorno-planskih karakteristika potrebno uzeti u obzir podatke iz šireg obuhvata.*	Zahtjev je izrađen na osnovu Prostornog plana i grafičkih priloga koji su bili raspoloživi u vrijeme njegove izrade, pri čemu su relevantna prostorno-planska ograničenja i karakteristike područja već razmotreni u Zahtjevu. Grafički prikaz šireg područja na koji se ukazuje u komentaru nije bio dio dostavljene podloge, a podaci prikazani na istom ne mijenjaju zaključke provedene procjene.
CENTAR ZA ŽIVOTNU SREDINU, broj 441/26 od 19.08.2026. godine		
19	*Za nedovoljno istražena područja, kakvo je područje zahvata, a u isto vrijeme specifično (zbog diverziteta staništa, kao i iznimno propustljive kraške podloge koja čini procjenu uticaja na vode i ekosisteme kompleksnom), adekvatna "posebna pažnja" se ne može posvetiti u okvirima prethodne procjene već zahtijeva punu studiju uticaja na životnu sredinu, upriličenu od strane široke lepeze stručnjaka sa adekvatnom količinom vremena provedenom na terenu.*	Potreba za izradom Studije uticaja na okoliš utvrđuje se odlukom nadležnog organa upravo u postupku prethodne procjene, na osnovu karakteristika projekta, lokacije i mogućih uticaja. Navedene karakteristike područja predstavljaju relevantne elemente za donošenje takve odluke, ali same po sebi ne ukazuju da predmetni uticaji nisu adekvatno razmotreni u dostavljenom Zahtjevu.
20	*Navodi se da „Površinske oborinske vode – infiltriraju se prirodnim putem kroz krški (porozni) teren". Međutim, nije jasno definisano da li se navedeno odnosi na oborinske vode sa manipulativnih površina ili na vode koje nastaju na samom kopu. Ukoliko se radi o vodama koje dolaze u kontakt sa površinama kopa, rudarskim materijalom ili drugim potencijalnim izvorima onečišćenja, nije prihvatljivo njihovo nekontrolisano infiltriranje kroz izrazito propusnu krašku podlogu bez prethodnog prikupljanja i odgovarajućeg tretmana. Ukoliko je riječ o oborinskim vodama sa*	U Zahtjevu su jasno razdvojene pojedine vrste otpadnih i oborinskih voda. Zauljene vode sa vodonepropusnog platoa prikupljaju se i tretiraju putem separatora ulja i masti, dok se sanitarno-fekalne vode odvode u vodonepropusnu septičku jamu. Navod o prirodnoj infiltraciji odnosi se na nezagađene površinske oborinske vode, a ne na vode sa površina na kojima postoji mogućnost onečišćenja gorivima i mazivima. Za takve vodr u Zahtjevu su već predviđene mjere kontrolisanog prikupljanja, tretmana i monitoring.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	manipulativnih površina, potrebno je jasno definisati njihovo porijeklo, potencijalni stepen onečišćenja, način prikupljanja i prečišćavanja prije ispuštanja u životnu sredinu.	
21	*Navodi se "Ležište boksita je smješteno na području u čijoj neposrednoj blizini ne postoji vodotok, i prema tome ne postoji mogućnost zagađenja vode." Ova tvrdnja je netačna jer se karstno-pukotinski i pukotinski akvifer u Palanačkog i jelašinovačkog polja prazni na vrelima "Dabar" i "Zdena". Bojenjem ponora "Jelašinovci", u istoimenom karstnom polju, dokazana je podzemna veza karstnog zaleđa sjeveroistoka Grmeča sa vrelima „Dabar" i „Zdena" – pravac toka podzemnih voda je JZ-SI (izvor: Hidrogeološka studija grupisanja vodnih tijela podzemnih voda vodnog područja rijeke Save na teritoriji Federacije BiH – Zavod za vodoprivredu d.d. Sarajevo i IBIS Banja Luka, Sarajevo 2023. godina).* *Hidrometeorološki institut Sarajevo, čiji je tim stručnjaka izvršio trasiranje bojom u kraškom ponoru u blizini Lušci Palanke, na osnovu pojave boje na izvorima Dabar i Zdena (Trožić-Borovac et al., 2018) pretpostavlja se da oni imaju zajedničko izvorište povezano s estavelom na području Lušci Palanke. Pored toga, u važećem Prostornom planu Općine Sanski Most navodi se da postoji više manjih izvorišta i manjih uređenih vodovodnih sistema koje buduća Studija Zaštite izvorišta mora identifikovati i za iste propisati uslove zaštite i korištenja. To se odnosi na sledeća izvorišta: I) Lušci Palanka izvorište iznad kuće Sime Miljuša (snabdjeva Jelašinovce, kaptaža i rezervoar); II) Lušci Palanka izvorište Miljevci-Jojići (pumpnu stanicu, rezervoar); III) Lušci Palanka Ibrino vrilo.*	Navod da u neposrednoj blizini eksploatacionog polja ne postoji vodotok odnosi se na odsustvo stalnih površinskih vodotoka unutar i u neposrednoj blizini eksploatacionog polja, a ne na odsustvo podzemnih voda niti mogućnosti uticaja na njih. Formulacija da „prema tome ne postoji mogućnost zagađenja vode" bit će korigovana radi jasnog razlikovanja površinskih i podzemnih voda. Mogućnost uticaja na podzemne vode u Zahtjevu nije zanemarena. U tački C1.3. navedeno je da prisustvo ponornica i kraška podloga izgrađena od vapnenaca i dolomita čine podzemne vode osjetljivim na eventualno zagađenje, dok je u tački C1.10. zaštiti voda posvećena posebna pažnja upravo zbog specifičnosti kraške podloge, položaja zahvata u zoni sanitarne zaštite izvorišta „Dabar" i „Zdena" i osjetljivosti podzemnih voda. Podaci iz Hidrogeološke studije grupisanja vodnih tijela podzemnih voda iz 2023. godine, navedeni u komentaru, predstavljaju dodatne hidrogeološke podatke o utvrđenoj podzemnoj vezi kraškog zaleđa sa vrelima „Dabar" i „Zdena" i dodatno potvrđuju potrebu za mjerama zaštite podzemnih voda koje su predviđene Zahtjevom. U pogledu voda sa vodonepropusnih manipulativnih površina, Zahtjev predviđa njihovo kontrolisano prikupljanje i tretman putem separatora ulja i masti prije ispuštanja u upojni bunar. Programom monitoringa već je predviđeno ispitivanje kvaliteta ovih voda na ispusnom mjestu nakon tretmana, prije njihovog ispuštanja u upojni bunar, čime se kontroliše efikasnost tretmana i ispunjavanje propisanih uslova za ispuštanje. Potreba za monitoringom kvaliteta podzemnih voda također je već prepoznata i navedena u Zahtjevu. Radi preglednosti i međusobne usklađenosti pojedinih dijelova dokumenta, ova mjera će se uvrstiti i u tačku C1.10. – Zaštita vode, kao mjera praćenja eventualnih promjena kvaliteta podzemnih voda tokom perioda eksploatacije.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		Prema tome, odsustvo stalnog površinskog vodotoka ne isključuje mogućnost uticaja na podzemne vode, što je u Zahtjevu i prepoznato. Sporna formulacija kojom je odsustvo vodotoka povezano sa nepostojanjem mogućnosti zagađenja vode bit će korigovana radi jasnog razlikovanja mogućih uticaja na površinske i podzemne vode.
22	*U potpunosti je izostavljen rizik od poplava. Palanačko polje je prirodno plavno područje koje plavi gotovo svake godine u vrijeme zimskog i proljetnjeg hidrološkog maksimuma. Federalni hidrometeorološki zavod navodi da je 1100 ha polja poplavno. U Strategiji upravljanja vodama FBiH, takođe se navodi da je danas u podslivu Une najveći rizik od poplava u Federaciji BiH.*	Navod da je rizik od poplava u potpunosti izostavljen nije tačan. U tački A2.6. razmatrani su hidrološki uslovi područja i rizici povezani s ekstremnim oborinama, dok je u tački C1.3. rizik od poplava posebno razmatran u dijelu „Uticaji od mogućih poplava“. Navedeno je da rizik od poplava usljed intenzivnih oborina nije zanemariv, a razmotrena je i mogućnost plavljenja radnih površina te posljedičnog ispiranja ugljikovodika prema ponorima i kraškom vodonosniku. Za navedene rizike predložene su i odgovarajuće mjere zaštite.
23	*Navodi se: “Buka na predmetnoj lokaciji nastaje kao posljedica rada rudarsko-građevinskih mašina i transportnih. Nivo očekivane buke je vezan za rad mehanizacije i kamiona na lokaciji i niži je od 70 dB(A)”* *Nivoi buke kod građevinskih mašina tipa navedenog u citiranom dijelu dokumenta nisu tačni, tj. mogu se eventualno očekivati ako se uzima u obzir buka u (zatvorenoj) kabini vozila. Specifikacije, dostupne na internetu, za pomenuti Caterpillar 323D Lw po ISO 6395:2008 su 102 dB. Moguće je da će buka biti i veća u zavisnosti od stepena opterećenja mašina u datom trenutku.*	Navedeni podatak od 102 dB odnosi se na nivo zvučne snage (Lw) mašine, dok se procjena uticaja buke na okoliš zasniva na nivou zvučnog pritiska na određenoj udaljenosti od izvora, zbog čega se navedene vrijednosti ne mogu neposredno porediti. U Zahtjevu je uticaj buke razmatran u odnosu na udaljenost od eksploatacionog polja i najbliže receptore, kao i njen prostorno ograničen i privremen karakter. Također je predviđen monitoring buke jednom godišnje na rubnim dijelovima eksploatacionog polja i ispred najbližeg stambenog objekta, čime će se pratiti stvarni nivo buke tokom eksploatacije. Radi izbjegavanja pogrešnog tumačenja, navedeno pojašnjenje će se dodati uz postojeći navod u Zahtjevu.
24	*Ponavlja se pogrešna konstatacija “Ležište boksita je smješteno na području u čijoj neposrednoj blizini ne postoji vodotok, i prema tome ne postoji mogućnost zagađenja vode”. U palanačkom polju postoje vodotoci, od kojih su velika većina povremenog karaktera. Polje je dobrim dijelom pokriveno vodom velikim dijelom godine, a mnogobrojni izvori su stalni tokom cijele godine. Postoji veliki broj ponora ali i estavela, posebno u neposrednoj blizini planiranog rudarskog kopa, na manje od 1 kilometar se*	Navedena konstatacija odnosi se na činjenicu da unutar eksploatacionog polja i u njegovoj neposrednoj blizini nema stalnog površinskog vodotoka, a ne na tvrdnju da na širem području Palanačkog/Lušci polja ne postoje povremeni vodotoci, izvori, ponori i estavele. Radi izbjegavanja različitog tumačenja, predmetna formulacija će biti precizirana. Hidrološke karakteristike šireg područja nisu zanemarene u Zahtjevu. U tački B1.3. opisani su povremeno vlažni i hidromorfni tereni, močvarno-nizinski travnjaci te jako

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	nalaze estavele Bobijaško oko i Suvaja, dok je estavela Suvaja i u blizini od 500 metara od ovog lokaliteta. Područje ukazuje na djelimično podvodni karakter terena s ograničenom drenažnom sposobnošću ali i primjetnim lokalnim zadržavanjem vode.	podvodni tereni izgrađeni od glina, pri čemu je izričito ukazano na ograničen apsorpcioni kapacitet i drenažnu sposobnost pojedinih dijelova područja. Također su u drugim dijelovima Zahtjeva prepoznati kraški karakter terena, prisustvo ponornica, mogućnost lokalnog zadržavanja vode i osjetljivost podzemnih voda. Navodi iz komentara o estavelama Bobijaško oko i Suvaja predstavljaju dodatno prostorno preciziranje pojedinih kraških hidroloških pojava u širem okruženju eksploatacionog polja i nisu u suprotnosti sa opisom hidrološke osjetljivosti područja datim u Zahtjevu. Prema tome, potrebno je razlikovati odsustvo stalnog površinskog vodotoka unutar odnosno u neposrednoj blizini eksploatacionog polja od hidroloških karakteristika šireg kraškog područja, koje su u Zahtjevu razmatrane i uzete u obzir pri procjeni mogućih uticaja i definisanju mjera zaštite voda.
25	*Rizik po zdravlje se ogleda u skupu faktora koji udruženo mogu dovesti do zagađenja pitke vode. Izvori za vodosnabdijevanje stanovništva pitkom vodom su Zdena i Dabar ali i Podbrnjača koja opskrbljuje Lušci Palanku.* *Karstno-pukotinski i pukotinski akvifer u Palanačkom i Jelašinovačkom polju se prazni na vrelima 'Dabar' i 'Zdena'. Bojenjem ponora 'Jelašinovci', u istoimenom karstnom polju, dokazana je podzemna veza karstnog zaleđa sjeveroistoka Grmeča sa vrelima 'Dabar' i 'Zdena' – pravac toka podzemnih voda je JZ-SI (Izvor: Hidrogeološka studija grupisanja vodnih tijela podzemnih voda podzemnih voda vodnog područja rijeke Save na teritoriji Federacije BiH – Zavod za vodoprivredu d.d. Sarajevo i IBIS Banja Luka, Sarajevo 2023. godina).* *Hidrometeorološki institut Sarajevo, čiji je tim stručnjaka izvršio trasiranje bojom u kraškom ponoru u blizini Lušci Palanke, na osnovu pojave boje na izvorima Dabar i Zdena (Trožić-Borovac et al., 2018) pretpostavlja se da oni imaju zajedničko izvorište povezano s estavelom na području Lušci Palanke.*	Mogućnost uticaja projekta na podzemne vode i posredno na stanovništvo nije izostavljena iz Zahtjeva. Predmetna lokacija je identificirana kao područje IV zone sanitarne zaštite izvorišta „Dabar“ i „Zdena“, a zbog kraškog karaktera terena podzemne vode su prepoznate kao posebno osjetljiv receptor. U Zahtjevu su razmotreni mogući incidentni uticaji na podzemne vode te definisane preventivne mjere zaštite i monitoring. Uticaji relevantni za zdravlje stanovništva dodatno su obrađeni u poglavlju C1.3. Radi bolje preglednosti, u tački A2.7. dodat će se mogući uticaji na zdravlje stanovništva i mjere zaštite koje su već navedene u drugim dijelovima Zahtjeva.
26	*100 metara vazdušne linije od eksploatacijskog polja se nalazi staro "Partizansko groblje" – područje koje jeste kulturno vrijedno obilježlje u neposrednoj blizini.*	Navod da se staro „Partizansko groblje“ nalazi na udaljenosti od 100 m vazdušne linije od eksploatacionog polja nije tačan. Prema raspoloživim prostornim podacima,

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		predmetni lokalitet nalazi se na udaljenosti od približno 600 m od granice eksploatacionog polja. Navod u Zahtjevu da na predmetnom području nisu evidentirana područja od značaja za historijsko, kulturno ili arheološko naslijeđe odnosio se na obuhvat planiranog eksploatacionog polja, a ne na šire područje njegovog okruženja. Dodatno, u okviru predmetnog postupka prethodne procjene uticaja na okoliš pristiglo je i Stručno mišljenje Federalnog zavoda za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta, broj 07-36-4-3843-2/26 A.T. od 06.08.2026. godine, u kojem je na osnovu evidencije i registra Zavoda utvrđeno da na prostoru planiranog eksploatacionog polja površine 12,5 ha nije utvrđeno postojanje evidentiranih niti zaštićenih dobara kulturno-historijskog naslijeđa, te je za predmetni projekt dato pozitivno stručno mišljenje sa aspekta zaštite kulturno-historijskog naslijeđa.
27	U *potpunosti je izostavljen uticaj projekta na podzemne vode.*	Navedeni komentar nije tačan. Uticaj na podzemne vode razmatran je u više dijelova dokumenta, uključujući opis hidrogeoloških karakteristika terena, osjetljivost kraške podloge, mogućnost prodora zagađujućih materija u kraški vodonosnik, rizik od incidentnog izlijevanja goriva i maziva te indirektni uticaj projekta na podzemne kraške vode i staništa čovječije ribice. Stoga se ne može zaključiti da je uticaj na podzemne vode izostavljen iz prethodne procjene. Sadržaj Zahtjeva potrebno je posmatrati u cjelini, budući da su pojedini aspekti mogućeg uticaja na podzemne vode obrađeni u više međusobno povezanih poglavlja dokumenta.
28	*U Tabeli 7 (Mogući uticaji radova u eksploatacionom prostoru na okoliš) umanjuje se negativan uticaj aktivnosti na podzemne vode koji je u ovom slučaju opisan samo u kontekstu izlijevanja naftnih derivata. U segmentu 'Uticaja na stanovništvo' ne navodi se kompleksna hidrološka podzemna mreža i negativan uticaj na izvorišta za vodosnabdijevanje (Zdena i Dabar) niti na ostale izvore pitke vode u neposrednoj blizini.*	Tabela 7 predstavlja sažeti pregled pojedinačnih projektnih aktivnosti i njihovih neposrednih mogućih uticaja, te nije jedino mjesto u Zahtjevu na kojem su razmatrani uticaji na podzemne vode. U istoj tabeli je kod opskrbe gorivom izričito naveden rizik zagađenja tla i podzemnih voda, dok su hidrogeološka osjetljivost terena, kraški vodonosnik i mogućnost indirektnog uticaja na podzemne vode detaljnije obrađeni u drugim dijelovima Zahtjeva.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		Također, u Zahtjevu je prepoznat položaj eksploatacionog polja u zoni sanitarne zaštite izvorišta „Dabar“ i „Zdena“, te su zbog toga propisane posebne mjere zaštite voda. Prema tome, činjenica da svi navedeni elementi nisu ponovljeni u sažetoj Tabeli 7 ili u podnaslovu „Uticaji na stanovništvo“ ne znači da su izostavljeni iz ukupne prethodne procjene.
29	*U segmentu 'Uticaji mogućih ekoloških nezgoda' kao jedini relevantni rizik se navodi izlijevanje naftnih derivata. Ponavljamo da je Palanačko polje prirodno plavno područje koje plavi gotovo svake godine u vrijeme zimskog i proljetnjeg hidrološkog maksimuma. Federalni hidrometeorološki zavod navodi da je 1100 ha polja poplavno. U Strategiji upravljanja vodama FBiH, takođe se navodi da je danas u podslivu Une najveći rizik od poplava u Federaciji BiH.*	Rizik od poplava nije izostavljen iz Zahtjeva. Neposredno nakon dijela koji se odnosi na moguće ekološke nezgode nalazi se zaseban podnaslov „Uticaji od mogućih poplava“, u kojem je izričito navedeno da rizik od poplava usljed intenzivnih oborina nije zanemariv te je razmotrena mogućnost plavljenja radnih površina i posljedičnog ispiranja ugljikovodika prema ponorima i kraškom vodonosniku.
30	*Na kraju, u segmentu "Uticaj od mogućih poplava" umanjen je značaj ovog prirodnog poplavnog područja, što je navedeno u prethodnom komentaru. Zaključak da "kratkotrajna plavljenja ne bi imala ozbiljne posljedice po sam proces eksploatacije" pokazuje da je studija uticaja prvenstveno orjentisana na posljedice koje poplavni događaj može ostvariti na rudarske aktivnosti, a ne na posljedice koje se u uslovima poplave mogu javiti po hidrološki sistem, podzemne vode i okolno područje.*	Navedena rečenica izdvojena je iz šireg konteksta. U istom pasusu neposredno je navedeno da eventualno plavljenje radnih površina na kojima se nalaze strojevi ili gorivo može dovesti do ispiranja ugljikovodika prema ponorima i dalje u kraški vodonosnik, što je izričito ocijenjeno kao posredan rizik za kvalitet podzemnih voda. Iz tog razloga je predloženo da se parkiranje strojeva i privremeni smještaj goriva organizuju na povišenim dijelovima eksploatacionog polja, izvan zona potencijalnog plavljenja.
31	*Navodi se da bi „Utjecaj buke na faunu, posebno na ugrožene ptičje vrste kosca (Crex crex) i šljuku kokošicu (Gallinago gallinago), bio bi ograničen na neposrednu okolinu eksploatacijskog polja, procijenjeno do oko 300 do 500 metara od granice polja". Međutim, pored uopštenog navođenja prisustva spomenutih vrsta, nedostaju tačniji podaci, tj. to što je uticaj između 300 i 500 metara od granice eksploatacijskog polja, ne predstavlja adekvatnu informaciju u smislu procjene uticaja i rizika. Ovakva tvrdnja se može postaviti tek nakon detaljnog uvida u stanje i mikrolokalitete na kojim se navedene vrste zadržavaju, hrane, razmnožavaju i dr. Za takvu tvrdnju je neophodna detaljna studija uticaja na životnu sredinu.*	Procijenjeni prostorni domet uticaja buke od 300–500 m odnosi se na očekivani domet neposrednog uticaja buke, a ne na utvrđivanje granica staništa navedenih vrsta. U Zahtjevu je prisustvo kosca (*Crex crex*) i šljuke kokošice (*Gallinago gallinago*) prepoznato kao relevantna osjetljivost područja, a mogućnost njihovog uznemiravanja bukom i ljudskom aktivnošću u periodu gniježđenja izričito je identificirana kao indirektan uticaj projekta. Potreba za detaljnijim utvrđivanjem stvarnog stanja na predmetnom lokalitetu također je već prepoznata u Zahtjevu, zbog čega je preporučeno provođenje ornitološkog monitoringa prije početka izvođenja radova. Svrha takvog monitoringa upravo je terenska provjera prisustva navedenih i drugih osjetljivih vrsta, utvrđivanje

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
		načina korištenja predmetnog prostora, uključujući eventualna mjesta zadržavanja i gniježđenja, te definisanje odnosno prilagođavanje mjera zaštite rezultatima utvrđenog stanja.
32	*Prve kuće su i čak bliže, na 300 metara od planiranog eksploatacionog polja, a područje generalno se može okarakterisati kao NASELJENO.*	Navod o udaljenosti od oko 500 m odnosi se na dio naselja Bojište sa većom koncentracijom stambenih objekata, dok se najbliži pojedinačni stambeni objekat nalazi na udaljenosti od približno 300 m od granice eksploatacionog polja. Navedena razlika proizlazi iz razuđene strukture naselja, što je prepoznato i u dijelu Zahtjeva koji se odnosi na pejzažne karakteristike, gdje je navedeno da predmetno područje karakteriziraju „sela razuđene strukture“. Navod da je eksploatacione polje smješteno u nenaseljenom području odnosi se na uže područje ležišta, unutar kojeg nema stambenih objekata, što je u Zahtjevu također jasno navedeno.
33	*“Uticaj na faunu – Uticaj na čovječiju ribicu – u tekstu se navodi sljedeće:” obitava u podzemnim kraškim vodama šireg područja, pa je njen opstanak posredno uvjetovan kvalitetom podzemnih voda.”* *Konstatacija nije tačna, podzemne vode su uvjetovane i kvalitetom površinskih voda koje završavaju u podzemlju. A nije rijedak slučaj i da čovječija ribica završi na površini pa se opet vrati u podzemlje nošena vodenim masama.*	Konstatacija iz Zahtjeva da je opstanak čovječije ribice posredno uslovljen kvalitetom podzemnih voda u kojima obitava jeste tačna i navodi iz komentara je ne dovode u pitanje. Činjenica da su u kraškim područjima površinske i podzemne vode međusobno povezane, odnosno da kvalitet površinskih voda može uticati na kvalitet podzemnih voda, predstavlja dodatno obrazloženje mehanizma mogućeg uticaja na podzemno stanište čovječije ribice, a ne suprotnost navodu iz Zahtjeva. Povezanost površinskih i podzemnih voda, kao i mogućnost dospijevanja zagađujućih materija kroz krašku podlogu u podzemni vodonosnik, već je prepoznata u Zahtjevu kao mogući put indirektnog uticaja projekta na ovu vrstu. Navod iz komentara da se jedinke čovječije ribice usljed kretanja vodenih masa mogu povremeno pojaviti i na površini predstavlja dodatnu informaciju o ekologiji vrste, ali također ne dovodi u pitanje konstataciju da je njen opstanak vezan za očuvanje kvaliteta podzemnih kraških voda.
34	*Uticaj na kvalitet vode - U ovom dijelu nije opisan uticaj na kvalitet vode i to kroz sljedeće dijelove: - uticaj na podzemne vode, koji se može eksprimirati tokom rada postrojenja i skidanja površinskog prekrivača i*	Navod da uticaj na vode nije opisan u Zahtjevu nije tačan. U tački C1.3. posebno je obrađen uticaj na podzemne vode, pri čemu je prepoznata osjetljivost kraške podloge i mogućnost prodora zagađujućih materija u podzemne vode. Razmatran je

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	planirane rude. A sve u vidu probijanja podloge i dolaska na vodene površine koje se nalaze neposredno ispod glavnog humuskog i stijenskog pokrivača po čitavom polju. U pogledu ovoga nisu data a vjerovatno ni vršena mjerenja dubine javljanja podzemnih voda. Iz tog razloga se ne može jasno utvrditi na koji način će se desiti ili neće desiti uticaj na podzemne vode. *Pored toga, postoji opravdana sumnja na mogućnost štetnog uticaja i na površinske vode, jer se u tekstu navodi da je dio sloja na predmetnoj lokaciji vodonepropustan – što može voditi do zaključka da će se dešavati zadržavanje vode, a ako će biti odvodnja istih (što je takođe navedeno u određenim dijelovima ovog dokumenta) onda se postavlja pitanje u kojem pravcu će se vršiti odvodnja. Gore navedeno površinske vode koje će se zadržavati na rudniku može dovesti do spajanja i mješanja sa ostalim površinskim vodama u polju, a posebno u periodima zime i proljeća, prilikom stvaranja veće količine površinskih voda, kao i tokom plavljenja polja a posebno dijela oko Vojničkog polja koje je neposredno do lokaliteta planiranog rudnika.* *Takođe, kada je uticaj na vode u pitanju, nije navedeno i kako će se to eksprimirati na šire područje, prvenstveno opštine Sanski Most, jer sve ove podzemne i površinske vode kruže kroz podzemlje i završavaju na drugim izvorima, i u vodosnabdijevanju. Tako je slučaj i sa izvorištem Zdena za koje je utvrđeno da ima direktnu vezu sa Palanačkim poljem, a da je bojenjem fluoroscentnim tečnostima utvrđeno javljanje vode sa polja na izvorištu Zdena u roku od 50 časova. Ovo u tekstu nije dovoljno elaborirano, kao niti cijelo poglavlje o uticajima na vodu.*	i rizik od plavljenja radnih površina i mogućeg ispiranja ugljikovodika prema ponorima i kraškom vodonosniku, uz predložene mjere zaštite. U Zahtjevu su također opisane hidrogeološke karakteristike područja, uključujući vodonepropusni glineni sloj koji može dovesti do lokalnog zadržavanja oborinskih voda i podinske vapnence koji omogućavaju njihovo procjeđivanje u dublje slojeve. Položaj eksploatacionog polja u zoni sanitarne zaštite izvorišta „Dabar“ i „Zdena“ također je uzet u obzir prilikom procjene mogućih uticaja i definisanja mjera zaštite voda. Tačne dubine pojave podzemnih voda, kao ni konkretni pravci njihovog kretanja, nisu utvrđivani u okviru dokumentacije korištene za izradu Zahtjeva. Za njihovo pouzdano određivanje potrebna su detaljnija hidrogeološka istraživanja. Monitoring podzemnih voda već je predviđen u Zahtjevu, a radi bolje usklađenosti dokumenta bit će dodatno uvršten i u mjere zaštite voda.
35	*Usljed nedovoljno ispitanog podzemnog hidrološkog kompleksa ali sa dovoljno stručnih podataka koji govore u prilog tome da je u pitanju izuzetno kompleksna mreža, smatramo da je tvrdnja da je uticaj predmetnog projekta niskog intenziteta, netačna i nije zasnovana na dostupnim podacima. Iz tog razloga je potrebno tokom Studije uticaja na*	Osjetljivost kraškog hidrološkog sistema i mogućnost uticaja na podzemne vode već su razmatrani u Zahtjevu. Ocjena uticaja na vode kao „zanemarivog“ u Tabeli 11 nije u potpunosti usklađena sa prethodno provedenom analizom te će biti korigovana.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	životnu sredinu, koja je u ovom slučaju neophodna, posebnu pažnju obratiti na ispitivanje hidrološkog sistema ovog kraškog polja. U Tabeli 11. potom, ne može stajati zaključak da je uticaj projekta na vode ZANEMARIV.	
36	*Da li se uopšte može prihvatiti konstatacija 'Uticaj je prihvatljivog intenziteta', jer smo već naveli da uticaj na podzemne vode nije razmatran i elaboriran, a pri tom postoje detaljniji i noviji podaci i saznanja o uticaju na vrstu čovječija ribica. Po najnovijim podacima ova vrsta je opisana kao posebna vrsta sa novim nazivom Proteus bosniensis i isključivo se misli na jedinke evidentirane u slivu Une, tj. u predmetnom lokalitetu, polju na lokalitetima Oko i Suvaja. Vrsta čovječije ribice je još 2013. godine na osnovu genetičkih analiza izdjeljena na devet linija i podvrsta, od kojih je ova 'krajiška' karakteristična samo za područje sliva Une, ali evidentirana na lokalitetima Lušci polju, tačnije na lokalitetu u krugu jednog kilometra gdje se planira gradnja rudnika iz ovog zahtjeva.*	Navod iz Zahtjeva da se rizik od zagađenja podzemnih voda i posrednog uticaja na staništa čovječije ribice svodi na prihvatljiv nivo izričito je vezan za primjenu prethodno definisanih mjera zaštite, a ne predstavlja konstataciju da potencijalni uticaj na ovu vrstu ne postoji. Naprotiv, mogućnost posrednog uticaja na čovječiju ribicu kroz eventualno zagađenje kraških podzemnih voda u Zahtjevu je prepoznata i razmatrana. Saznanja navedena u komentaru u vezi sa izdvajanjem populacije čovječije ribice iz sliva Une kao posebne vrste *Proteus bosniensis* predstavljaju novija naučna saznanja objavljena nakon izrade predmetnog Zahtjeva, zbog čega nisu mogla biti uključena u dokument u vrijeme njegove izrade. Navedeno novo taksonomsko saznanje, međutim, ne mijenja činjenicu da su čovječija ribica i osjetljivost njenog kraškog podzemnog staništa već identificirani i uzeti u obzir pri procjeni mogućih uticaja i definisanju mjera zaštite.
37	U pogledu 'uticaja na vodu' procjenjuje se 'zanemariv', dok u pogledu 'uticaja na tlo' umjeren uticaj. Procjena nije adekvatna kako nije razmotrila moguće scenarije klimatskih promjena. Kako sam dokument konstatuje da se lokacija eksploatacije nalazi u polju u kojem postoje ponornice - obilne kiše i padavine, koje su usljed klimatskih promjena sve izvjesnije, mogu da rezultuju količinama oborinskih voda koje teren, navedenih karakteristika, ne bi mogao adekvatno i dovoljno brzo da apsorbuje. Ovo bi značilo da bi veća količina mogla da uzrokuje poplave koje bi zahvatile površinski kop, što bi rezultovalo kontaminiranom vodom koja bi oticala u podzemne vode i/ili bila apsorbovana u tlo. Stoga, izrađivač nije posvetio dovoljno pažnje klimatskim scenarijima koji su dovoljno izvjesni; a koji bi mogli da imaju značajan negativan uticaj na kvalitet voda i tla u datom području. Dalje, u kategoriji uticaja na floru i faunu navodi mogućnost umjerenog i visokog uticaja. U svakom slučaju, čak i ne uzevši u obzir ono što u tekstu iznad	Ocjena uticaja na vode kao „zanemarivog" u Tabeli 11 bit će korigovana radi usklađivanja sa analizom datom u ostalim dijelovima Zahtjeva. Mogućnost pojave povećanih količina oborinskih voda i ograničenog kapaciteta pojedinih dijelova terena za njihov prihvat nije zanemarena. U tački B1.3. Zahtjeva prepoznata su povremeno vlažna i hidromorfna tla ograničenog apsorpcionog kapaciteta, kao i jako podvodni tereni izgrađeni od glina ograničene vodopropusnosti. U tački A2.6. dodatno je razmatrana mogućnost povećanog površinskog oticanja i lokalnog zadržavanja vode, a ekstremne oborine identificirane su kao jedan od relevantnih rizika povezanih s klimatskim promjenama. Također, prema Glavnom rudarskom projektu, dinamika eksploatacije prilagođena je klimatskim prilikama, pri čemu je redovni period izvođenja radova planiran od početka maja do kraja septembra, odnosno u mjesecima sa više sunčanih dana. Rizik od pojave intenzivnih oborina ni u tom periodu nije isključen, zbog čega su u

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	smatramo umanjivanjem opasnosti, već i navedena kategorizacija uticaja na biodiverzitet signalizira potrebu za punom studijom uticaja na okoliš.	Zahtjevu posebno razmatrani mogući uticaji poplava i predviđene odgovarajuće mjere zaštite. Prema tome, mogućnost intenzivnih oborina, ograničene drenažne sposobnosti terena i posljedičnog uticaja na vode i tlo jeste uzeta u obzir pri procjeni, dok će navedena ocjena uticaja na vode u Tabeli 11 biti korigovana radi potpune međusobne usklađenosti dokumenta.
38	*Sistem recirkulacije otpadnih voda za koje se tvrdi da će se ponovo koristiti za pranje voda, mora imati obezbijeđen bilans vode. Voda se ne može beskonačno recirkulisati bez akumulacije i povećanja količine vode u sistemu, što potom govori da će se voda reciklirana nekoliko puta, morati negdje ispuštati. Dokument ne daje dovoljno potpun i jasan prikaz planiranih procesa rada, niti omogućuje adekvatnu procjenu njihovih potencijalnih uticaja na životnu sredinu.*	Nakon dodatne provjere, utvrđeno je da pranje rude na lokaciji nije predviđeno. Shodno tome, neće biti formirani bazeni za recirkulaciju vode niti će nastajati otpadne vode od pranja rude koje bi zahtijevale recirkulaciju ili ispuštanje. Zahtjev će u tom dijelu biti korigovan kako bi se uklonili navodi o pranju rude i recirkulaciji otpadnih voda.
39	*Obzirom na sve prednje navedeno, predlažemo da Ministarstvo, shodno odredbi čl. 5(1) i (2) Uredbe o projektima za koje je procjena utjecaja na okoliš obavezna i projektima za koje se odlučuje potreba za procjenu utjecaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj 51/21 i 7/22), nosioca projekta obaveže na izradu adekvatne Studije uticaja na okoliš.* *Po svemu do sada navedenom, minimalno što se može uraditi jeste izrada adekvatne Studije uticaja na okoliš. A po do sada pruženim podacima u ovom elaboratu i na osnovu činjenica koje su od ranije poznate i koje su se pojavile i u zadnje vrijeme, smatramo da se treba predmetni dokument odbiti i predmetno područje očuvati bez eksploatacije, a na osnov do sada utvrđenog značaja. Ovo navodimo iz razloga što je Lušci polje dio vodozaštitne zone, Odlukom o zonama sanitarne zaštite opštinskog vijeća Sanski Most definisana je 4 zona zaštite, dok je Prostorno planskom dokumentacijom Unsko-sanskog kantona određena 3. zona zaštite. Uzevši činjenice da je polje od velikog značaja za pitku vodu opštine Sanski Most i da je vrijeme dospijeća vode na izvorište Zdena 50 sati, da u ovom elaboratu nisu opisani uticaji na podzemne vode, ali i činjenicu da*	Značaj i potreba očuvanja predmetnog područja nisu sporni i prepoznati su i u samom Zahtjevu, kroz razmatranje osjetljivosti kraškog hidrološkog sistema, podzemnih voda, biodiverziteta i drugih okolišnih vrijednosti, kao i kroz definisane mjere zaštite i monitoringa. Konkretni navodi na kojima se zasniva završni stav Centra razmotreni su kroz prethodne pojedinačne odgovore.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	endemska i kritično ugrožena vrsta gmizavca čovječija ribica, za koju je sada potvrđeno da je nova vrsta jedinska ovog prostora Proteus bosniensis upravo na ovom lokalitetu gdje je planirano otvaranje rudnog postrojenja, govori da su uticaji i eventualno posljedice prevelike da se odobri ovaj zahtjev. Smatramo da na osnovu svih činjenica zahtjev treba odbiti i ne dozvoliti otvaranje rudnika u vodozaštitnoj zoni i staništu endemske i kritično ugrožene vrste.	
Bosansko – Hercegovačko Herpetološko Udruženje – Atra		
40	*Osnovni razlog za zabrinutost predstavlja činjenica da se planirano eksploataciono polje nalazi na približno 1–1,5 km zračne udaljenosti od Bobijaškog oka kod Lušci Palanke, tipskog lokaliteta vrste Proteus bosniensis. Riječ je o lokalitetu od izuzetnog značaja za zaštitu ove nedavno opisane i prostorno izrazito ograničene vrste čovječije ribice, čiji je opstanak neposredno vezan za kvalitet i stabilnost podzemnih kraških voda (Dufresnes et al., 2026).*	Navodi o vrsti *Proteus bosniensis* predstavljaju nova naučna saznanja objavljena u Augustu 2026. godine, odnosno nakon izrade predmetnog Zahtjeva, u kojem je čovječija ribica razmatrana pod tada korištenim nazivom *Proteus anguinus*. Prisustvo čovječije ribice i osjetljivost njenih podzemnih kraških staništa već su prepoznati i obrađeni u Zahtjevu. Kao relevantan indirektni uticaj projekta identificirana je mogućnost ugrožavanja kvaliteta podzemnih voda i staništa čovječije ribice usljed eventualnog prodora zagađujućih materija kroz krašku podlogu, a predložene su i odgovarajuće mjere zaštite i monitoring podzemnih voda.
41	*Upravo zbog specifičnosti krškog hidrogeološkog sistema, navedenu udaljenost nije moguće posmatrati kao dovoljnu zaštitnu udaljenost. Kretanje podzemnih voda u kršu može biti vrlo složeno i odvijati se kroz pukotine, kavernozne sisteme, ponore, zone infiltracije i druge podzemne strukture, pri čemu hidrološka povezanost može postojati i između međusobno udaljenih površinskih lokacija. Stoga je za procjenu rizika od uticaja planiranog rudnika neophodno utvrditi stvarne hidrogeološke veze između eksploatacionog polja i Bobijaškog oka, a ne zaključivati o nepostojanju uticaja samo na osnovu njihove površinske udaljenosti.*	Potencijalni rizici povezani sa uklanjanjem površinskih slojeva, promjenama u režimu oticanja i infiltracije te mogućim incidentnim izlijevanjem goriva i maziva prepoznati su u Zahtjevu. Njihovo detaljnije sagledavanje u kontekstu šireg kraškog hidrogeološkog sistema, uključujući moguće pravce transporta zagađujućih materija prema podzemnim sistemima i izvorima, zahtijevalo bi dodatna hidrogeološka istraživanja.
42	*Poseban problem predstavlja uklanjanje površinskih slojeva tokom eksploatacije, uključujući iskopavanje do planirane dubine, kao i promjene*	Navedeni potencijalni rizici već su prepoznati u Zahtjevu. U skladu s identificiranim rizicima predviđene su preventivne mjere koje uključuju opskrbu gorivom putem

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	u režimu površinskog oticanja i infiltracije. Dodatni rizik predstavljaju aktivnosti i sredstva koja prate rad rudnika, prvenstveno upotreba teške mehanizacije i mogućnost curenja goriva, maziva i drugih zagađujućih materija. U slučaju njihovog dospijeća u krški sistem, posljedice se ne moraju manifestovati neposredno na lokaciji rudnika, već se zagađenje može transportovati prema nizvodnim podzemnim sistemima i izvorima.	ekocisterni, ograničavanje skladištenja goriva na lokaciji, obavljanje aktivnosti sa gorivima i mazivima na nepropusnim površinama, odgovarajući tretman potencijalno onečišćenih voda te postupanje u slučaju incidentnog izlijevanja. Potreba za praćenjem mogućeg uticaja na podzemne vode također je prepoznata u Zahtjevu, a monitoring kvaliteta podzemnih voda će radi preglednosti i međusobne usklađenosti dokumenta biti eksplicitno uvršten i među mjere zaštite voda.
43	*Smatram da u ovom slučaju nije dovoljno navesti mjere zaštite i monitoring kao osnovu za zaključak o prihvatljivosti zahvata, bez prethodnog dokazivanja da između područja eksploatacije i Bobijaškog oka ne postoji relevantna hidrogeološka veza. Posebno imajući u vidu da se radi o tipskom lokalitetu vrste Proteus bosniensis, svaki potencijalni uticaj na podzemne vode treba posmatrati sa visokim stepenom opreza.* *Potrebno je stoga provesti detaljnu hidrogeološku procjenu koja bi obuhvatila karakteristike vodonosnika, pravce i režim kretanja podzemnih voda, zone prihranjivanja i infiltracije, moguće podzemne komunikacije sa Bobijaškim okom, kao i procjenu scenarija eventualnog incidentnog zagađenja. Pored toga, potrebno je utvrditi početno stanje kvaliteta i režima podzemnih voda na području zahvata i Bobijaškog oka prije početka bilo kakvih radova, kako bi se eventualne promjene tokom realizacije projekta mogle pouzdano identifikovati.*	U Zahtjevu je već ukazano na osjetljivost kraškog područja i mogućnost uticaja projektnih aktivnosti na podzemne vode i staništa čovječije ribice. Međutim, utvrđivanje konkretnih pravaca kretanja podzemnih voda, zona infiltracije i eventualne povezanosti eksploatacionog polja sa Bobijaškim okom zahtijevalo bi dodatna hidrogeološka istraživanja, koja nisu bila dio raspoložive dokumentacije korištene za izradu Zahtjeva.
44	*Imajući u vidu blizinu eksploatacionog polja, karakteristike kraškog područja, moguću povezanost površinskih i podzemnih voda i izuzetnu osjetljivost staništa vrste Proteus bosniensis, smatram da se na osnovu dostavljene prethodne procjene ne može sa dovoljnom sigurnošću zaključiti da planirani zahvat neće imati negativan uticaj na podzemne vode i stanište ove vrste.* *Stoga smatram da je prije donošenja odluke potrebno provesti punu procjenu uticaja projekta na okoliš, sa posebno detaljno obrađenim hidrogeološkim i biološkim aspektima i uticajem na Proteus bosniensis.*	U slučaju utvrđivanja obaveze izrade Studije uticaja na okoliš, hidrogeološki i biološki aspekti, uključujući moguću povezanost eksploatacionog polja sa Bobijaškim okom i uticaj na *Proteus bosniensis*, predstavljat će pitanja koja je potrebno detaljnije obraditi.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	Ukoliko se kroz takvu procjenu ne može pouzdano dokazati da planirana eksploatacija neće ugroziti hidrološke i ekološke uslove potrebne za opstanak vrste i očuvanje Bobijaškog oka, zahtjev za realizaciju predmetnog projekta potrebno je odbaciti u potpunosti.	
Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, broj 140-612-1/26 od 18.08.2026. godine		
45	*Posebno ističemo da se planirano eksploatacijsko polje nalazi na svega približno 1–1,5 km zračne udaljenosti od tipskog lokaliteta vrste Proteus bosniensis – Bobijaškog oka kod Lušci Palanke. Bobijaško oko predstavlja lokalitet sa kojeg potječe tipski materijal ove vrste, koja je tek nedavno opisana u okviru revizije kompleksa roda Proteus i koja predstavlja izrazito lokalizirani, stenoendemski element faune ovog područja (Dufresnes et al., 2026).* *Proteus bosniensis je podzemni vodozemac čiji je životni ciklus u potpunosti vezan za podzemne kraške vode. Nova taksonomska istraživanja roda Proteus pokazala su da ono što se ranije smatralo jednom široko rasprostranjenom vrstom zapravo obuhvata više evolutivno i geografski jasno izdvojenih vrsta, uključujući P. bosniensis iz područja Krajine (Dufresnes et al., 2026). Ovakva ograničena rasprostranjenost posebno povećava značaj očuvanja hidroloških uslova u području koje predstavlja stanište vrste.* *Mala prostorna udaljenost između planiranog eksploatacijskog polja i tipskog lokaliteta zahtijeva dodatnu pažnju. U kraškim područjima površinske i podzemne vode mogu biti povezane kroz pukotine, ponore, estavele, zone infiltracije i druge hidrogeološke strukture. Zbog toga sama zračna udaljenost od približno 1–1,5 km ne može predstavljati osnovu za zaključak da između područja planirane eksploatacije i podzemnih staništa Proteus bosniensis ne postoji hidrogeološka povezanost.*	Prisustvo čovječije ribice i osjetljivost njenih podzemnih kraških staništa već su prepoznati u Zahtjevu, gdje je razmatran mogući posredni uticaj projekta na ovu vrstu putem uticaja na kvalitet podzemnih voda. Podaci o vrsti *Proteus bosniensis* i Bobijaškom oku kao tipskom lokalitetu predstavljaju nova naučna saznanja objavljena 2026. godine, nakon izrade Zahtjeva. Ovi podaci će biti uključeni u relevantne dijelove Zahtjeva i uzeti u obzir kod procjene mogućih uticaja na podzemne vode i podzemna staništa. Udaljenost od Bobijaškog oka u Zahtjevu nije korištena kao osnov za isključivanje mogućeg uticaja na podzemne vode. Naprotiv, osjetljivost kraške podloge i mogućnost posrednog uticaja na staništa čovječije ribice već su prepoznati.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
46	*Planirane aktivnosti površinske eksploatacije boksita mogu imati negativan uticaj na podzemne vode i podzemna staništa Proteus bosniensis. Posebnu zabrinutost predstavlja činjenica da se eksploatacijsko polje nalazi u hidrogeološki osjetljivom kraškom području, gdje podinsku geološku podlogu čine vodopropusni vapnenci i dolomiti, dok površinski glineni slojevi imaju ulogu prirodne zaštite podzemnih voda.* *Planirano uklanjanje površinskih slojeva, iskop do dubine od 3 m, formiranje otkopanih prostora, odvodnja oborinskih voda, rad teške mehanizacije, kao i mogućnost incidentnog curenja goriva, motornih i drugih ulja, predstavljaju potencijalne izvore promjena hidroloških i kvalitativnih karakteristika podzemnih voda. U samom dokumentu navedeno je da eventualno probijanje zagađivača kroz površinski glineni sloj može ugroziti podzemne kraške vode i staništa endemske i ugrožene vrste.* *S obzirom na izrazitu osjetljivost podzemnih ekosistema i činjenicu da je Proteus bosniensis tek nedavno opisana vrsta sa izrazito ograničenim arealom, smatramo da se potencijalni uticaj planiranog zahvata ne može procijeniti samo na osnovu neposrednog površinskog područja eksploatacije. Posebno je potrebno uzeti u obzir mogućnost da hidrogeološka povezanost područja zahvata obuhvata širi prostor od površinske granice eksploatacijskog polja.*	Navedeni rizici su već prepoznati u Zahtjevu. Posebno je razmatrana mogućnost prodora goriva i maziva kroz narušeni glineni sloj do kraške podloge i mogućeg uticaja na kvalitet podzemnih voda i staništa čovječije ribice. Zbog toga su predviđene mjere zaštite koje se odnose na rukovanje gorivima i mazivima, korištenje nepropusnih površina, tretman potencijalno onečišćenih voda i postupanje u slučaju incidentnog izlijevanja. Uticaj na podzemne vode u Zahtjevu nije posmatran isključivo u granicama površinskog kopa, već je prepoznata mogućnost posrednog uticaja kroz krašku podlogu. Nova saznanja o *Proteus bosniensis* dodatno će se uzeti u obzir prilikom dopune dijelova Zahtjeva koji se odnose na podzemne vode i faunu.
47	*Prije odobravanja projekta potrebno je provesti ciljano hidrogeološko i biološko istraživanje kojim bi se utvrdila moguća hidrogeološka povezanost eksploatacijskog polja sa Bobijaškim okom i drugim poznatim ili potencijalnim podzemnim staništima vrste Proteus bosniensis. Istraživanje bi trebalo obuhvatiti karakterizaciju smjerova podzemnog toka, zona infiltracije i procjeđivanja, kao i procjenu mogućih puteva kojima bi potencijalni zagađivači mogli dospjeti u podzemne vode.* *Također je potrebno uspostaviti program monitoringa podzemnih voda prije početka eksploatacije i tokom cijelog perioda rada, kako bi se dobilo*	Za utvrđivanje pravaca kretanja podzemnih voda, zona infiltracije i moguće povezanosti eksploatacionog polja sa Bobijaškim okom potrebna su dodatna hidrogeološka istraživanja, koja nisu bila dio dokumentacije na osnovu koje je izrađen Zahtjev. Monitoring podzemnih voda već je predviđen u Zahtjevu, a ova mjera će se dodatno precizirati. Prije početka eksploatacije predvidjet će se utvrđivanje početnog stanja kvaliteta podzemnih voda, nakon čega će se monitoring provoditi periodično tokom eksploatacije radi praćenja eventualnih promjena.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
	početno stanje kvaliteta i režima podzemnih voda i omogućilo pravovremeno utvrđivanje eventualnih promjena povezanih sa realizacijom projekta.	Nova saznanja o vrsti *Proteus bosniensis* i značaju Bobijaškog oka također će biti uzeta u obzir prilikom dopune Zahtjeva.
48	*Posebno je potrebno procijeniti mogući uticaj promjena režima podzemnih i oborinskih voda, jer se na širem području nalaze ponori, estavele i drugi karakteristični kraški hidrološki fenomeni, a vode se kroz vodopropusne karbonatne stijene mogu procjeđivati u dublje podzemne slojeve. U takvom sistemu potencijalni uticaji ne moraju biti ograničeni na neposrednu zonu izvođenja radova.* *Zbog svega navedenog, uticaj projekta na Proteus bosniensis potrebno je sagledati u kontekstu šireg hidrogeološkog sistema i potencijalnog podzemnog staništa vrste, a ne samo u granicama površinskog eksploatacijskog polja. Činjenica da se planirani zahvat nalazi svega približno 1–1,5 km zračne udaljenosti od Bobijaškog oka, tipskog lokaliteta tek nedavno opisane stenoendemske vrste, predstavlja dodatni i vrlo značajan razlog za provođenje detaljne hidrogeološke i biološke procjene prije donošenja odluke o realizaciji projekta.* *Smatramo da bez prethodnog utvrđivanja hidrogeološke povezanosti područja planirane eksploatacije sa staništima Proteus bosniensis, kao i bez utvrđivanja početnog stanja podzemnih voda i uspostavljanja adekvatnog programa monitoringa, nije moguće pouzdano procijeniti prihvatljivost planiranog zahvata sa aspekta zaštite ove vrste i njenog staništa.*	Potreba sagledavanja mogućih uticaja na podzemne vode u širem kraškom sistemu je opravdana, posebno imajući u vidu nova saznanja o *Proteus bosniensis* i Bobijaškom oku kao tipskom lokalitetu. Za detaljno utvrđivanje hidrogeološke povezanosti eksploatacionog polja sa Bobijaškim okom potrebna su dodatna hidrogeološka istraživanja. Istovremeno, u Zahtjevu je već prepoznata potreba monitoringa podzemnih voda, koji će biti dodatno preciziran utvrđivanjem početnog stanja prije početka eksploatacije i praćenjem tokom njenog trajanja.
Agencija za vodno područje rijeke Save , broj 10/40-1222-2/26 od 10.08.2026. godine		
49	*Agencija za vodno područje rijeke Save u svom mišljenju podsjeća na uslove utvrđene prethodno izdatim Rješenjem o prethodnoj vodnoj saglasnosti, koji se najvećim dijelom odnose na izradu i reviziju investiciono-tehničke dokumentacije, rješavanje odvodnje i tretmana otpadnih voda, monitoring, zaštitu površinskih i podzemnih voda te pribavljanje narednih vodnih akata.*	Navedeni uslovi sadržani su u prethodnoj vodnoj saglasnosti, koja je korištena kao jedna od podloga za izradu Zahtjeva. Uslovi koji se odnose na zaštitu voda uzeti su u obzir prilikom izrade Zahtjeva, dok će se obaveze koje se odnose na izradu investiciono-tehničke dokumentacije i pribavljanje narednih vodnih akata primjenjivati u odgovarajućim fazama dalje razrade projekta.

R.Br.	Komentar/primjedba	Odgovor nosioca izrade Zahtjeva za PPUO
50	*Iz sadržaja Zahtjeva za prethodnu procjenu uticaja na okoliš proizlazi da se ne očekuju značajnije emisije u površinske i podzemne vode, osim u akcidentnim situacijama, te je ovom pitanju potrebno posvetiti posebnu pažnju*	Navedeno je u skladu sa procjenom datom u Zahtjevu. Zaštita površinskih i podzemnih voda obrađena je kroz preventivne mjere, tretman potencijalno onečišćenih voda i predviđeni monitoring. Monitoring podzemnih voda će se dodatno precizirati utvrđivanjem početnog stanja prije početka eksploatacije i praćenjem tokom njenog trajanja.
Zavod za zaštitu spomenika, broj 07-36-4-3843-2/26 A.T. od 06.08.2026. godine		
51	*Zavod za zaštitu spomenika daje pozitivno stručno mišljenje sa aspekta zaštite kulturno-historijskog naslijeđa. U slučaju pronalaska arheoloških artefakata tokom izvođenja radova, radove je potrebno obustaviti i obavijestiti Zavod.*	Navedeni uslov postupanja u slučaju pronalaska arheoloških artefakata bit će uvršten u mjere zaštite u korigovanom Zahtjevu.